

İslâm Kardeşliği ve Sevgi

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَجَعَلَ الظُّلُمَاتِ
وَالنُّورَ ثُمَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ يَعْلَمُونَ (١) هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ
مِنْ طِينٍ ثُمَّ قَضَىٰ أَجَلًا وَأَجَلٌ مُّسَمًّى عِنْدَهُ ثُمَّ أَنْتُمْ
تَمْتَرُونَ (٢) وَهُوَ اللَّهُ فِي السَّمَوَاتِ وَفِي الْأَرْضِ يَعْلَمُ
سِرِّكُمْ وَجَهْرَكُمْ وَيَعْلَمُ مَا تَكْسِبُونَ (٣)
نَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ . وَنَشْهَدُ أَنَّ
مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَحَبِيبُهُ وَرَسُولُهُ .

اللهم فصل وسلم وبارك علي هذا النبي الكريم والرسول
السيد السيد العظيم ذي القلب الرحيم سيدنا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ
وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ . صَلَاةً وَ سَلَامًا دَائِمِينَ مُتَلَازِمِينَ إِلَى
يَوْمِ الدِّينِ وَ سَلَّمَ تَسْلِيمًا كَثِيرًا .

أَمَّا بَعْدُ فَيَا عِبَادَ اللَّهِ أَوْصِيكُمْ وَنَفْسِي الْعَاصِيَةَ بِتَقْوَى اللَّهِ
وَطَاعَتِهِ . إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ .
قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فِي كَلَامِهِ الْحَكِيمِ .
استعيذ بالله:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ
تُرْحَمُونَ .
صدق الله العظيم .

a. Müslümanların Sevgi Bağı

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

İslâm camiasının ayakta durabilmesi için yegane vasıta müslümanların birbirleriyle sevişmesine bağlı. Namaz, oruç, zekât onlar ayrı hususi ibadetler, herkesin kendisine ait-

tir; sevabı kendisine günahı da kendisinedir. Fakat İslam camiasını ayakta tutmak için... müslümanların birbirlerini candan sevmelerine bağlıdır. Ondandır ki Hz. Allahu *celle ve alâ* Hucurât sûresinin şu [onuncu] âyetinde bizleri kardeş olarak beyan etmiş. Bu kardeşlik bize anadan babadan miras değil Hz. Allah *celle ve alâ*'nın lütf u ihsanı ile verilmiş bir kardeşliktir. Binâenaleyh bu kardeşlik öz kardeşlikten daha üstün ve daha âlâdır. Bunun için müslüman insanların birbirleriyle sevişmelerine nelerin sebep olduğunu, ne gibi şeylerle birbirlerini insanların seveceğini beyan etmişlerdir. İnsanlar durup dururken kuru kuruya sevemezler, sevmeleri için bir sebep lazım. Bazı meyveleri severiz, sebebi tatlıdır, güzeldir... severiz onu. Sevdirmek için demek ki insanda bir tat, bir lezzet olması lazım. Bu tadı, bu lezzeti bulunca onu mecburi seviyoruz. Binâenaleyh müslümanların da birbirlerini sevebilmesi için birer tat ve lezzetin bulunması lazım. Bunun için üç kaide [vardır:]

Müslüman müslüman kardeşinin en aşağı, en aşağı birbirine bakmak mecburiyetinde olduğu[nu bilmelidir.] Mesela onun aylığı geldiği vakitte parasını nasıl veriyorsa, karnı

acıktığı vakitte onu nasıl doyuruyorsa, onu barındırmak için nasıl bir yer bulup yatırıyorsa, müslüman kardeşinin de en aşağı bu kadar onun iyiliği ve hizmeti olacak kardeşine. İhtiyacı halinde ona imkan mertebesinde yardım edecek.

Orta mertebe; onu kendi mesabesinde koyacak. Kardeşi, ha kendisi ha o. İkimiz bir. Ben neye muhtaçsam sen de ona muhtaçsın. Binâenaleyh kendi ihtiyacımı nasıl gayret edip tedarik etmeye çalışıyorsam senin ihtiyacını da öylece gayret edip tedarik etmeye çalışmak müslümanın vazifesidir ki birbirini sevsin müslüman.

Âlâsı, üçüncü derece; kendimden daha üstün tutaraktan, ben de muhtacım ama kardeşimin ihtiyacını kendi ihtiyacıma tercih ve takdim ederekten onun ihtiyacını karşılamaya çalışmak... Ki bu en yüksek ve âlâ mertebe oluyor ki buna sıddıklar mertebesi diyorlar. Bu her baba yiğidin tabii hâli değilse de bunu da imrenerek, özenerek yapmaya çalışmak vazifelerimiz oluyor.

Bundan dolayıdır ki bu hususta size birkaç misal vermek suretiyle izah etmeye çalışacağım.

Cafer b. Muhammed ismindeki zât diyor ki; -ama dikkatinizi rica edeceğim.- “Benim kapıma gelen düşmanlarıma bile, düşmanlarımın hacetlerini bile görmekte, düşmanımın hacetini bile görmekte bo kadar sa’y ü gayret gösteririm ki düşmanım benim kapıma bir daha gelmemezlik yapmasın. Düşmanımdır ama ihtiyacı olmuş gelmiş kapıma. Bu gün ben onun ihtiyacını yapmakta o kadar gayret gösteririm ki bir daha gelmemezlik yapmasın korkusuyla.”

Binâenaleyh bir müslüman, düşmanının hakkına bu kadar gayret gösterir de, kendi cinsinin, kendi milletinin, kendi dindaşının hizmetine gayret göstermezse bu müslümanın kıymeti ölçünüz artık!..

Şimdi bunları söylerken size, tabi sizin Müslümanlığı ölçmenize bir ayar veriyorum. Bugünkü kendi Müslümanlığımızı ölçelim. Namazımız başka, orucumuz o da başka. Fakat Müslümanlık hukuklarına riayetteki geriliğimiz ne derecede, bunu kendi kendimize ölçmek için bu ayarı veriyorum size.

İbn Şibrime ismindeki zât-ı muhterem bir kardeşinin büyük bir ihtiyacını gidermiş. O kardeş de sevinerekten, benim ihtiyacım gö-

rüldü diyerekten bazı hediyelerle, “Teşekkür ederim. Buyurun, bu hediyelerimi kabul edin.” diyerekten [İbn Şibrime’nin] evine gitmiş.

[İbn Şibrime] demiş ki;

“Malını al! *Âfâkallah*. Afiyetle bunları ye. Ben vazifemi yaptım. Başka bir şey yapmadım. Binâenaleyh bir kardeşin bir kardeşe ihtiyacı olur da gelir onun kapısına, ‘Benim şöyle bir ihtiyacım var.’ der de o ihtiyacı o kardeş karşılamazsa, diyor ki; ‘Namaz abdesti gibi abdest al, cenaze namazının tekbirleri gibi Allahuekber diyerekten dört tekbir al, onu artık ölülerden addederekten onu unut!’” Çünkü bir ihtiyacı yapmakta ne kadar gevşekliğinden dolayı artık onun insanlık damarları sönmüş ve ölmüş, onun hayatta kıymeti yok demek, o ölülerden addet diyor.

Bundan dolayıdır ki Müslümanlıkta sevmenin ve sevilmenin kıymeti çok yüksektir. Benim bir eniştem vardı idi de rahmetlik oldu. Bu soyadları alınırken adını “Sevsevil” diye aldı. Ben bunu bir vakit anlayamadım ne demek olduğunu, “Sevsevil” diyerekten. Sev, hem de sevil. Tabi o benden çok yüksek bü-

yük olduğu için bunu vaktiyle idrak etmiş, biz bunu henüz idarak etmiş durumda değiliz.

Sev ki sevilesin!

Bir kardeşiniz sizi ziyarete gelmiş uğurluyorsunuz. Siz o kardeşinizi uğurlarken o uğurlamadan dolayı Cenâb-ı Hak size öyle bir mükafat bahşediyor ki yarın rûzu kıyamette tahte'l-arş hususi melekler yataraktan seni cennete öylece teşyî edecekler, yol gösterecek, uğurlayacaklar. Senin o kardeşini uğurlamaktan mükâfâtan.

b. İnsan İçin İhsan

Ve binâenaleyh bir müslüman bir kardeşinin ziyaretine Allah için giderse onun arkasından melekler diyor ki;

مَا مِنْ عَبْدٍ أَتَى أَخَاهُ يَزُورُهُ فِي اللَّهِ، إِلَّا نَادَى مُنَادٍ مِنْ
طَبْتِ طَابَتْ لَكَ الْجَنَّةُ، وَإِلَّا قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ [السَّمَاءِ: أَنْ
فِي مَلَكُوتِ عَرْشِهِ: «عَبْدِي زَارَنِي وَعَلَيَّ قِرَاهُ، وَلَنْ
يَرْضَى لَوْلِيهِ بِقَرَى نُورَ الْجَنَّةِ. ع، حل، ض، عَنِ أَنَسِ.

Tıbte tâbet leke'l-cennetü.

“Sen ne güzel bir iş işledin!”

Şu işlediğin ziyaret işi ne kadar büyük bir iştir bilir misin?

“Onun için senin mekanın olan cennet senin için mübarek olsun!” diyorlar.

Binâenaleyh böyle İslâm dininin sevgisinin bahşettiği âhîret sevaplarının başka ibadetlerle alınmasına imkan yoktur. Mesela sabahlara kadar namaz kılsanız, bütün gün de bozmadan oruç tutsanız, kardeş sevgisinin aldığı sevabı alamazsınız.

Bakınız tekrar ediyorum. Cennet-i Âlâ'da bunlara mahsus bir köşk [var] fakat nuru cenneti parlatıyor, ışığı cenneti aydınlatıyor.

Diyorlar ki;

“Neresi burası?”

“İşte o dünyada iken sevişen kardeşlere verilen yer.”

“Gidelim şunları ziyaret edelim!” diyorlar.

Sonra ahirette, o kıyamet gününde herkes havf u hüznün içerisinde kıvranırken Allahu *celle ve alâ* onlara hususi kürsüler, nurdan kıyafetler, esbaplar, saireler vermiş. Öyle bir zevk ü sefanın içinde mest olmuşlar ki ehli mahşer, “Acep kim bunlar? diyerekten bayılıyor onların haline; hatta melekler, hatta sıddıklar, hatta peygamberler...

“Kim bunlar?!”

“Bunlar dünyada Allah için birbirlerini sevenler!”

Bu mükafaat kimseye verilmemiş, ancak Allah için birbirlerini sevenlere verilmiş.

Onun için aziz kardeş!

İslâm'ı ayakta tutan şey yalnız sevgidir. Binâenaleyh sevgiye muhalif ve muğayir olan her hareketten son derece tevakki edip, hazer edip uzaklaşmak lazım. Sevgiyi celp etmek için nasıl kardeşlerin birbirine yardımı lazımsa, onun için o büyük insanlar kardeşlerinin evine uğrarlar, “Bugün neye ihtiyacınız var?” sorarlar, kardeşinin haberi olmadan bile. O gün ete, yağa vesaireye olan ihtiyaçlarını kardeşlerinin haberi olmadan getirir evine bırakırlarmış.

Tabi bunu hisseden insan ona karşı olan muhabbeti artar mı artmaz mı kardeş?

Candan sever mi sevmez mi?

Ne güzel kardeş yahu! Benim evimin ihtiyacını bile benim haberim yokken [görüyor]. Benim de varım var, ben de yapacağım onu ama, bana bırakmadan o işi o yapıyor bak! Elbette ona muhabbeti kaynar. Çünkü *el-insânü abîdül-ihsân*. “İnsan ihsanlığın kölesidir.” Nereden iyilik görürse o tarafa meyleder insan. Cibilliyet, tiynet bunu icap ediyor.

Ve bunun gibi kardeşlerini arama, böyle kendi ihtiyacını nasıl arıyor, çoluk çocuğunun ihtiyacını nasıl arıyor, çocuğunun istikbalini nasıl düşünüyorsa kardeşinin çocuğunun da aynı istikbalini düşünmekle mükellef, muvazaf, vazifeli. Kardeşlik bunu icap eder.

Sen çocuğunu yüksek mekteplerde okuturken beriki zavallı kardeşinin çocuğu iptidai dersleri bile alamayınca senin vicdanın nasıl rahat eder dünyanın zevki safasıyla israflarıyla paralarını uçurmağa?!

Bu hangi vicdan, hangi İslamiyet kabul eder. O orada inlesin sızlasın, aç susuz ve her nasılsa... Sen beri tarafta arabanın içerisinde şu memleketten bu memlekete, şu zevkten bu zevke, şu beldeden bu beldeye, bu dağdan o dağa yaşamaya çalış da dur. Sonra “Ben de müslümanım!” diyerekten kimseye Müslümanlığı verme!

Onun için, babaları ölürmüş de çocukların, çocukların haberi olmazmış babalarının öldüğünden. Yalnız yüzünü göremiyorlar babalarının. Yoksa babalarının zamanından daha müreffeh bir şekilde yaşıyorlar çocuklar. Çünkü kardeşleri onun evini her zaman gözetliyorlar, yokluyorlar, ihtiyaçlarını babalarının

zamanından daha üstün bir şekilde yapıyorlar.

Müslümanlık yalnız ibadetle değil, Müslümanlık birbirimize sarılmak, birbirimizi sevmek, birbirimizin ihtiyaçlarını görmek, birbirimizin canını canımız gibi bilmek!...

c. Kardeşlik Bağını Zedeleyen Hareketler Ve Efendimizin Uyarıları

Bunun için bu kardeşliğe muğayir ve muhalif olan hareketlerden de son derece sakınmayı tavsiye eden Efendimiz diyor ki;

وَلَا تَدَابَرُوا، وَلَا تَبَاغَضُوا، وَلَا تَقَاطِعُوا، وَكُونُوا -عِبَادَ
اللَّهِ- إِخْوَانًا.

Ve lâ tedâberû ve lâ tebâğadû ve lâ tekâta'û ve kûnû ibâdallahi ihvânâ.

وَلَا يَخْذُلُهُ. بِحَسَبِ أَمْرِي «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ، لَا يَخُونُهُ
مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ.

*el-Müslimü ehu'l-müslimi lâ yahûnuhu
ve lâ yahzülühû bi-hasebimriin mine'ş-şerri
en yahkıra ehâhu'l-müslimi.*

“Bir müslümana şer olarak kafidir ki bir müslüman kardeşini hakaretle bakmak ve onu tahkir edici kelimeleri kullanmak.”

Bunun en birincisi de diyor kardeşinin sözünü kesmek. Konuşuyorsun, konuştuğu

söze itiraz ederekten mücadeleye girişmek, onun fikrini, sözünü cerh etmek ona en büyük hakarettir diyor. Onun fikrini cerh etmek, onun sözünü cerh etmek hakaretin en büyüğüdür ve onu ahmaklığa ve cehle nisbettir diyor. İmam Gazzâlî, 2. Cilt, 156. Sayfa. Ce-bimden değil!

Müslüman, onun için müslüman kardeş ibadethaneye gelirken bilgisini kapıdan dışarıya bırakmalı, burada söylenen sözleri can kulağıyla dinlemeli. Söylenen söz Allah için söylenmiştir. Kimsenin arzusuna uyarak söz söylemek caiz değildir. Binâenaleyh bir söylenen sözü muâraza, mûmarese, mücadele, mukatele şekilleriyle reddetmeye kalkışmak - ki itiraz diyorlar buna ve buna mücadele diyorlar. Bunlar birbirine evvela fikirlerde ayrılığı, sonra sözlerde ayrılığı, sonra da cemiyetlerde ayrılığı doğurur.

Bu ayrılık çok fena bir şeydir ki Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri cemaatleriyle, ashab-ı kiram hazretleriyle beraber bir yere gittikleri vakitte bir menzile konmuşlar. Kondukları vakitte ashab-ı kiram her birisi bir tarafa dağılmış, herkes hoşuna giden bir yere üç beş üç beş oturmuşlar.

Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* toplamış onlara demiş ki;

“Yok! Dağılmalık, teferruka yok, dağılmalık yok!”

“Efendim ne olacak işte bir meydan. Hepimiz bir ağacın birer gölgesi altına çekildik üç beş oturuyoruz.”

“Yok, hepiniz bir yerde!” demiş.

Birlik var İslamlıkta. İslamlıkta ittihat var. İslamlık Tevhid dinidir yahu!.. Binâenaleyh müslümanın vazifesi müslüman kardeşini candan sevmeye çalışmak ve sevmeye muhalif ve muarız olacak, onun gönlünün kırılmasına sebep olacak her şeyden uzak olması lazımdır. Allah cümlemizi affetsin. Hakikati İslamiyyeye vâkıf olup onu kendinde tatbik etmeye çalışan zümreye sizi de bizi de ilhak buyursun.

Mehmed Zahid KOTKU

[Bütün CUMA SOHBETLERİNE'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

